

آینده کار در تسخیر فریلنسرها؛

گذر جوانان از استخدام سنتی به مشاغل آزاد

فریلنسری در ایران به بخشی اثرگذار از بازار کار دیجیتال تبدیل شده است که می‌تواند به افزایش اشتغال، ارزآوری و استفاده بهتر از ظرفیت نیروی انسانی منجر شود، اما بدون پشتیبانی قانونی و ارتباطی پایدار، با موانع جدی مواجه خواهد ماند. ظهور اقتصاد فریلنسری (آزادکاری) صرفاً پیامد پیشرفت فناوری یا تغییر در شیوه‌های اشتغال نیست؛ بلکه بازتاب دگرگونی‌های عمیق در ساختار بازار کار، تحول روابط میان دولت، کارفرمایان و نیروی کار و تغییر الگوهای نهادی حاکم بر اقتصاد است. فردگرایی بیش از آنکه محصول انتخاب فرهنگی باشد، پاسخی عقلانی به بی‌ثباتی‌های تاریخی، نااطمینانی‌های مستمر و ضعف نهادهای رسمی است. افزایش هزینه‌های زندگی، کاهش قدرت خرید، محدودیت فرصت‌های شغلی و تمایل نیروهای متخصص به استقلال بیشتر، باعث شده فریلنسری برای بسیاری از افراد از یک انتخاب اختیاری به راهکاری برای حفظ درآمد و تداوم فعالیت حرفه‌ای تبدیل شود.

فریلنسری پیامدهای گسترده‌تری برای بازار کار، اقتصاد دیجیتال و حتی سرمایه انسانی کشور به همراه دارد. از یک سو، این شیوه اشتغال با ایجاد انعطاف پذیری، امکان همکاری با کارفرمایان مختلف و حضور در بازارهای بین‌المللی، فرصت‌های تازه‌ای برای متخصصان ایجاد کرده و از سوی دیگر، چالش‌هایی همچون نبود درآمد ثابت، ضعف حمایت‌های بیمه‌ای و قانونی، محدودیت‌های زیرساختی، اختلال در دسترسی به بازارهای جهانی و نبود چارچوب‌های شفاف برای فعالیت آزادکاران را پررنگ کرده است. برخی کارشناسان معتقدند اگرچه توسعه اقتصاد فریلنسری می‌تواند به افزایش اشتغال، توسعه اقتصاد دیجیتال و حتی ارزآوری برای کشور کمک کند، اما تحقق این ظرفیت در گرو اصلاح قوانین، تقویت زیرساخت‌های ارتباطی، بهبود فضای کسب و کار و افزایش حمایت از نیروهای متخصص است.

در همین راستا، خبرگزاری ایسنا نقش این شیوه اشتغال در آینده بازار کار ایران را بررسی کرده است.

فریلنسری؛ شیوه‌ای نوین از اشتغال با مزایا و چالش‌های خاص

ناهید انتظاریان، مدیر کارآفرینی و اشتغال اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی خراسان رضوی در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به مفهوم فریلنسری و بیان مزایا، چالش‌ها و حمایت‌های پیش‌بینی شده برای آزادکاران، اظهار کرد: آزادکار که با عنوان خویش‌فرما نیز شناخته می‌شود، به افرادی گفته می‌شود که پروژه‌های کاری را به صورت مستقل انجام می‌دهند و وابستگی بلندمدتی به یک کارفرمای خاص ندارند. این افراد، فریلنسری را انتخاب می‌کنند و به عنوان یک نیروی مستقل با چندین کارفرما یا شرکت همکاری دارند و در ازای انجام هر پروژه یا ارائه خدمات دستمزد دریافت می‌کنند.

وی با اشاره به مزایای فریلنسری، افزود: یکی از مهم‌ترین مزیت‌های آن، انعطاف‌پذیری در زمان و مکان است؛ به این معنا که فرد می‌تواند محل کار و ساعات کاری خود را متناسب با شرایط و ترجیحاتش انتخاب کند. همچنین، فریلنسرها امکان همکاری در پروژه‌های متنوع را دارند که علاوه بر افزایش تجربه، به توسعه مهارت‌های آنها نیز کمک می‌کند.

مدیر کارآفرینی و اشتغال اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی خراسان رضوی ادامه داد: از دیگر مزایای این شیوه کاری، درآمد بالقوه بالاتر است. افرادی که از تخصص و مهارت کافی برخوردار باشند، می‌توانند با پذیرش پروژه‌های بیشتر یا با ارزش‌تر، درآمد بالاتری کسب کنند. علاوه بر این، فریلنسرها معمولاً استقلال شغلی بیشتری دارند؛ زیرا مدیر مستقیمی بر کار آنها نظارت نمی‌کند و خودشان مسئول برنامه‌ریزی، مدیریت زمان و انجام پروژه‌هایشان هستند.

انتظاریان اظهار کرد: در کنار مزایای فریلنسری، این شیوه کاری با چالش‌هایی نیز همراه است. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، نداشتن درآمد ثابت است؛ به طوری که ممکن است درآمد در برخی ماه‌ها بالا و در برخی دیگر کمتر باشد. همچنین، تمام امور اداری و مالی مانند بیمه، مالیات و تنظیم قراردادها بر عهده خود فریلنسر است. وی اضافه کرد: از دیگر چالش‌های این نوع فعالیت، حفظ تعادل بین کار و زندگی است. از آنجا که بسیاری از فریلنسرها به صورت دورکاری و مستقل فعالیت می‌کنند، ممکن است تعاملات اجتماعی کمتری داشته باشند و مرز بین زندگی شخصی و کاری آنها کمرنگ شود. به همین دلیل، موفقیت در فریلنسری نیازمند خودانگیختگی، نظم شخصی و توانایی مدیریت زمان است.

انتظاریان با بیان اینکه فریلنسرها معمولاً نیروهای متخصص و ماهر هستند که در حوزه‌هایی مانند برنامه‌نویسی، طراحی، تولید محتوا، ترجمه، دیجیتال مارکتینگ و سایر مشاغل مرتبط با فناوری اطلاعات و فضای دیجیتال فعالیت می‌کنند، اظهار کرد: بسیاری از این افراد به دلیل برخورداری از مهارت و تخصص بالا، فریلنسری را به بازار کار سنتی ترجیح می‌دهند. در این شیوه کاری، آنها می‌توانند به جای دریافت حقوق ثابت، نرخ خدمات خود را تعیین کنند، با کارفرمایان مختلف همکاری داشته باشند و از طریق شبکه‌سازی و بازاریابی شخصی، فرصت‌های شغلی و درآمد بیشتری کسب کنند.

انتظاریان در پاسخ به اینکه فریلنسرها در چه رسته یا صنف وزارت کار قرار می‌گیرند، تصریح کرد: فریلنسری با تعریف سنتی مشاغل در وزارت کار تفاوت دارد. در این نوع فعالیت، برخلاف استخدام‌های معمول، رابطه ثابت بین کارگر و کارفرما وجود ندارد و فرد برای یک کارفرمای مشخص، در زمان و مکان مشخص کار نمی‌کند. به همین دلیل، تا

چند سال پیش فریلنسری بیشتر به عنوان یک فعالیت غیررسمی شناخته می‌شد. در سال‌های اخیر، با تصویب آیین‌نامه حمایت از آزادکاران فعال در حوزه اقتصاد دیجیتال، این نوع فعالیت تا حدی رسمیت پیدا کرده است. همچنین با راه‌اندازی پایگاه ثبت اطلاعات آزادکاران، امکان ثبت و اعتبارسنجی این افراد فراهم شده و برای آنها هویت یا شناسنامه دیجیتال در نظر گرفته شده است.

وی ادامه داد: در مقابل، خویش‌فرماها افرادی هستند که برای خودشان کار می‌کنند و معمولاً در قالب مشاغل خرد و خانگی فعالیت دارند. این افراد می‌توانند مجوزهای لازم را از وزارت کار دریافت کنند. در عمل، بسیاری از افراد متخصص، به ویژه در حوزه‌هایی مانند هوش مصنوعی، برنامه نویسی، تولید محتوا و دیجیتال مارکتینگ به جای استخدام در سازمان‌های دولتی، فریلنسری را انتخاب می‌کنند؛ زیرا از استقلال و درآمد بیشتری برخوردار است.

مدیر کارآفرینی و اشتغال اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی خراسان رضوی با اشاره به اینکه در حال حاضر، برای مشاغل خرد و خانگی بیش از ۶۰۰ عنوان شغلی تعریف شده است، خاطرنشان کرد: افرادی که به صورت خویش‌فرما فعالیت می‌کنند، می‌توانند مجوز فعالیت خود را از وزارت کار دریافت کنند. این افراد امکان استفاده از برخی تسهیلات مالی را دارند، می‌توانند به صورت اختیاری تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار بگیرند و تا سقف مشخصی نیز از معافیت مالیاتی برخوردار هستند.

انتظاریان اضافه کرد: در حوزه اقتصاد دیجیتال نیز با اجرای آیین‌نامه حمایت از آزادکاران، شرایط بهتری برای فریلنسرها فراهم شده است.